

ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ: ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ. ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗΣ;

Θεόδωρος Κ. Πανάγος

Δικηγόρος ΔΝ, Επισκέπτης Καθηγητής στο Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος
panagos@pfglawfirm.com

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η στρατηγική επιλογή για τη διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στο ενεργειακό ισοζύγιο της Χώρας, αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα βήματα, αναφορικά με την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας γενικώς και τη μεταβολή του τρόπου λειτουργίας της αγοράς ενέργειας ειδικότερα. Η εν λόγω επιλογή συντέλεσε στην αλλαγή της εικόνας του περιβαλλοντικού και ηλεκτροπαραγωγικού τοπίου της Χώρας, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '90, ενώ η θέσπιση ενός πλήρους θεσμικού πλαισίου στην επόμενη δεκαετία (ήτοι κατά τη διετία 2006-2007), έδωσε στους ιδιώτες επενδυτές την ευχέρεια να τολμήσουν να αναλάβουν τον κίνδυνο της εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, κάθε τεχνολογίας. Σε αυτό βοήθησε και η υιοθέτηση από την Πολιτεία ενός σημαντικού κινητρητικού Καθεστώτος Στήριξης (Support Scheme), με βάση και τις κατευθύνσεις του ενωσιακού δικαίου¹. Βασικοί άξονες του καθεστώτος αυτού ήταν ιδίως, η διασφάλιση μιας μακροχρόνιας σύμβασης πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας, το σύστημα της εγγυημένης τιμής (Feed-in-Tariff), η προτεραιότητα της ένταξης των ΑΠΕ στα δίκτυα και η μη καταβολή τελών χρέωσης για τη χρήση του Συστήματος και του Δικτύου. Ως εκ τούτου, κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 2000, παρατηρήθηκε μια έντονη επενδυτική δραστηριότητα, κυρίως στην αιολική και τη φωτοβολταϊκή τεχνολογία, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική διείσδυση των ΑΠΕ (βλέπε Πίνακες 1 και 2).

Πίνακας 1: Διαχρονική εγκατάσταση Τεχνολογιών ΑΠΕ (2004-2013).

Εγκατεστημένη Ισχύς (MW) στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα*

Έτος	Αιολικά	Βιομάζα	Μικρά Υδροηλεκτρικά	Φωτοβολταϊκά	Σύνολο
2004	340,56	20,54	43,26	0,34	404,7
%					15%
2005	411,96	20,54	48,16	0,51	481,17
%					37,4%
2006	549,21	37,58	73,68	0,65	661,15
%					14,12%
2007	636,80	37,57	95,50	0,74	769,9
%					22,1%
2008	790,56	39,40	158,42	12	988,38
%					13,7%
2009	916,61	40,80	182,61	46,037	1.145,05
%					20%
2010	1.039,09	41,05	146,83	152,92	1.429,89
%					30,3%
2011	1.363,00	44,53	205,33	439,11	2.051,97
%					28%
2012	1.465,82	44,75	212,93	1.126,09	2.849,59
%					24,5%
2013	1.496,92	45,56	217,88	2.017,06	3.777,42

*Πηγή: ΛΑΓΗΕ Α.Ε.

¹ Βλ. Οδηγίες 2001/77/ΕΚ και 2009/28/ΕΚ, σε συνδυασμό με τους νόμους 3468/2006 και 3851/2010.

Πίνακας 2: Εγκατάσταση ΑΠΕ στα ΜΔΝ (2010-2013).

Εγκατεστημένη Ισχύς (MW) στο Δίκτυο των ΜΔΝ*

Έτος	Αιολικά ¹	Φωτοβολταϊκά	Σύνολο
2010	258,66	38,17	297,13
2011	277,42	82,74	360,46
2012	287,32	112,41	400,03
2013/3	287,32	128,49	416,11

*Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε

2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΠΕ

Η ανωτέρω στρατηγική επιλογή της Χώρας μας, ήλθε ως συνέχεια και εφαρμογή αντίστοιχων πολιτικών αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), κατά τις οποίες η αυξημένη χρήση ενέργειας από ΑΠΕ συνιστά σημαντικό παράγοντα στη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου αφενός και στην εκτίμηση, άμα και βεβαιότητα, ότι οι ΑΠΕ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, την προώθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, αλλά και την αύξηση της απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο. Υπό το ανωτέρω πρίσμα, οι ενδεικτικοί στόχοι του ενωσιακού δικαίου πρώτης γενιάς για τις ΑΠΕ², μετετράπησαν σε υποχρεωτικούς³, με την παράλληλη θέσπιση και του κανόνος, κατά τον οποίο, το μερίδιο της ενέργειας από ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας της Κοινότητας πρέπει το 2020 να ανέρχεται σε 20%⁴.

Πίνακας 3: Παραγωγή Ενέργειας (MWh) στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα.*

Έτος	ΑΠΕ (εκτός ΦΒ)	Φ/Β	Σύνολο ΑΠΕ	Θερμοηλεκτρικές	Σύνολο Καθαρής Παραγωγής	Σύνολο Ζήτησης
2004	1.027.507	-	1.027.507		48.900.980	51.721.559
2005	1.206.098	-	1.206.098		49.618.783	53.399.693
2006	1.511.716	-	1.511.716		50.004.424	54.206.812
2007	1.712.158	146	1.712.304		52.021.182	56.375.319
2008	2.162.855	5.096	2.167.951		51.257.496	56.871.463
2009	2.747.312	45.098	2.792.410** (1.883.839)***	46.571.549	48.455.388	52.823.085
2010	3.009.109	131.950	3.141.059 (2.039.108)	44.620.538	46.659.646	52.365.777
2011	3.375.580	442.553	3.817.133 (2.535.132)	46.104.827	48.639.959	51.872.288
2012	4.026.712	1.231.203	5.257.915 (3.113.396)	45.560.223	48.773.999	50.558.165

* Πηγή: ΛΑΓΗΕ Α.Ε.

** Περιλαμβάνει το σύνολο

*** Περιλαμβάνει Υ/Τ

² Οδηγίες 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ.³ Οδηγία 2009/28/ΕΚ.⁴ § 1 του άρθρου 3 της οδηγίας 2009/28/ΕΚ.

Αποτέλεσμα της προεκτεθείσας ενωσιακής πολιτικής, ήταν η εκ μέρους των κρατών μελών, περαιτέρω λήψη μέτρων, προς την κατεύθυνση της εντατικοποίησης της διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό τους ισοζύγιο, με σκοπό την επίτευξη του εν λόγω στόχου (Πίνακας 3).

3 ΤΟ ΜΙΓΜΑ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Με βάση τα ανωτέρω, θεωρήθηκε ότι, η Πολιτεία, στο πλαίσιο της επίτευξης της διαφοροποίησης των πηγών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, μετά και την προηγούμενη, ήδη από τη δεκαετία του '90, στροφή της στη χρήση του φυσικού αερίου, είχε λάβει την απόφασή της να διαμορφώσει ένα διαφορετικό μίγμα καυσίμου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για το μέλλον, περιλαμβάνοντας μια ακόμη φιλική προς το περιβάλλον πηγή, αυτή των ΑΠΕ. Μάλιστα, κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε για πρώτη φορά η μείωση της συμμετοχής του λιγνίτη στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε επίπεδα κάτω του 50% (Πίνακας 4). Σε αυτό συνέτεινε και η προσπάθεια της Χώρας να προσαρμοστεί στις υποχρεώσεις της, όπως αυτές απέρρεαν από τη Συνθήκη του Κιότο.

Πίνακας 4: Μίγμα καυσίμου ηλεκτροπαραγωγής 2012 (%).

	Ελλάδα*	Ιταλία**
Λιγνίτης	47,69	18,5 (14,9)***
Πετρέλαιο	8,20	1,3
Φυσικό Αέριο	23,93	39,8 (40,6)
Μεγάλα Υδροηλεκτρικά	6,21	-
ΑΠΕ	10,55	29,8 (35,2)
Άλλα	3,42	5,8
Πυρηνική ενέργεια	-	4,8 (1,9)

*Πηγή: ΔΕΗ Α.Ε.

** Πηγή: Gruppo Axpo

***2011

Ωστόσο, οι ενθαρρυντικές αυτές προοπτικές δεν είχαν τη δέουσα συνέχεια, κυρίως εξ αιτίας της μεταγενέστερης λήψης στρεβλών πολιτικών αποφάσεων, οι οποίες οδήγησαν σε μια αθρόα και εν πολλοίς ανεξέλεγκτη αδειοδότηση των φωτοβολταϊκών σταθμών (Φ/Β), οφειλόμενη, κυρίως, στο γενναϊόδωρο καθεστώς τιμολόγησης, αλλά και την ταχύρρυθμη πρόοδο της αδειοδότησης, σε σχέση με τις λοιπές τεχνολογίες ΑΠΕ. Αν και αυτό, παρά τα αντιθέτως διαλαμβανόμενα, δεν ήταν η αποκλειστική γενεσιουργός αιτία για τη δημιουργία του μεγάλου ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού, από τον οποίο συμπληρώνεται η αμοιβή των παραγωγών των ΑΠΕ, εν τούτοις η Πολιτεία αποφάσισε εσχάτως να ανατρέψει, μέσω των έκτακτων εισφορών, το Καθεστώς Στήριξης που ίσχυσε, τόσο σε επίπεδο παρέμβασης των ήδη καταρτισμένων συμβάσεων, όσο και των εγγυημένων τιμών, με αποτέλεσμα να προκληθεί μια μεγάλη επενδυτική ανασφάλεια που, με τη βοήθεια και της οικονομικής κρίσης, ανέστειλε τις επενδύσεις και στις λοιπές τεχνολογίες ΑΠΕ. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, η έλλειψη οικονομικής ισορροπίας της αγοράς ηλεκτρισμού και οι συνακόλουθες επιπτώσεις της οφείλονται, επίσης, σε μια σειρά μέτρων που λήφθηκαν το 2011, στο πλαίσιο των λεγόμενων «μνημονιακών» υποχρεώσεων της Χώρας, όπως η επιβολή υψηλής φορολογίας στην πρώτη ύλη της ενέργειας, στο τελικό προϊόν και την ηλεκτροπαραγωγή, στην απουσία ουσιαστικού ανταγωνισμού στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και στη συνέχιση άσκησης μιας ανορθολογικής πολιτικής στον τομέα των Φ/Β, με υψηλές παροχές, θεσμικού και οικονομικού αντικειμένου, χωρίς παράλληλα να λαμβάνονται τα αναγκαία συνδυαστικά μέτρα για την εξεύρεση των πόρων που απαιτούνται για τη διασφάλιση της επάρκειας ρευστότητας του Ειδικού Λογαριασμού.

Οι επανειλημμένες παρεμβάσεις του τελευταίου χρόνου (2012-13) μας κάνουν πλέον να διερωτηθούμε, ποιος είναι ο μελλοντικός ενεργειακός σχεδιασμός της Χώρας στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής, ενώ πρέπει να σημειώσουμε με έμφαση ότι, η μετατόπιση στις ΑΠΕ της αποκλειστικής ευθύνης για το παραπάνω έλλειμμα του Ειδικού Λογαριασμού, τροφοδότησε, αδικώς κατά την άποψή μας, τάσεις απαξίωσής τους στο

κοινωνικό σύνολο. Με άλλα λόγια, τίθεται ευθέως ο προβληματισμός, αν έχει αποφασισθεί μια άλλη πολιτική, με πλήρη ανατροπή του σχεδιασμού των περασμένων δεκαπέντε (15) ετών ή αν τελικά πρόκειται για τη λήψη αποσπασματικών μέτρων υπό το κράτος του πανικού του ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού. Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, η Χώρα θα απολέσει ένα σημαντικό πλεονέκτημα εξόδου από την ύφεση που βρίσκεται τα τελευταία επτά χρόνια και θα απομακρύνει την περίπτωση της ανάπτυξης σε ένα τομέα της εθνικής οικονομίας που ήταν εξαιρετικά δραστήριος και δυναμικός, κυρίως σε περιφερειακό επίπεδο και θα μπορούσε να αναπτυχθεί και να προσφέρει πολλά, ακόμα και μεσούσης της οικονομικής κρίσης. Η ανησυχία επιτείνεται, επειδή, επιπροσθέτως, καθυστερεί σημαντικά και η εκπόνηση του 10ετούς Ενεργειακού Σχεδιασμού της Χώρας, όπως αυτό επιβάλλεται από την κείμενη νομοθεσία⁵.

Τέλος, τα μεγάλα οικονομικά και θεσμικά κίνητρα που δόθηκαν στα Φ/Β⁶, είχαν ως αποτέλεσμα να εγκαταλειφθούν από τους επενδυτές οι άλλες μορφές ΑΠΕ και να παραμείνουν καθηλωμένες σε μικρή εγκατεστημένη ισχύ. Σε αυτό έχει συντείνει και η απροθυμία της Πολιτείας να εκπονήσει, σε συνεργασία με τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, ένα εμπειροστατωμένο σχέδιο για τη διείσδυση του βιοαερίου και της βιομάζας, από τα απορρίμματα, ενώ αφήνεται επί χρόνια η όλη κατάσταση στην αντιδικία μεταξύ τοπικών κοινωνιών και ενδιαφερομένων επενδυτών, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να караδοκεί για την υλοποίηση των αποφάσεών της, επιβολής υψηλότερων προστίμων στη Χώρα μας από τη μη καλή διαχείριση των απορριμμάτων, τη στιγμή που αυτά μπορεί να προσφέρουν ηλεκτρική ενέργεια στη Χώρα, σε μόνιμη βάση.

4 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΠΕ ΥΠΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Τα προβλήματα που έχουν ανακύψει σε σχέση με τον τρόπο διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο δεν συνιστά μόνο ελληνικό πρόβλημα, αλλά έχει απασχολήσει το σύνολο των κρατών μελών, στο ενεργειακό μίγμα των οποίων οι ΑΠΕ διατηρούν ένα σεβαστό μερίδιο. Μάλιστα, το πρόβλημα έχει προσλάβει χαρακτήρα επείγοντος, λόγω της οικονομικής κρίσης που, λίγο ως πολύ, έχει κρούσει τη θύρα των περισσότερων κρατών μελών.

Παρά ταύτα, φαίνεται ότι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει μεταβάλει την πολιτική της έναντι των ΑΠΕ, στο βαθμό που υποστηρίζεται, κυρίως ως αιτιολογία, εκ μέρους των κρατών μελών για τη λήψη δυσμενών μέτρων σε εθνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, τόσο με τον «Ενεργειακό Χάρτη Πορείας για το 2050: Ένα μέλλον με Ενέργεια»⁷, όσο και με το «Χάρτη Πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050»⁸, οι βασικές παράμετροι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά ισόρροπο τρόπο, κατά τη θέσπιση των σχετικών νομοθεσιών, καθώς και την εκπόνηση των επιμέρους δράσεων στον τομέα της Ενέργειας, είναι η ασφάλεια του εφοδιασμού, η οικονομική ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με τη διατήρηση και επαύξηση των θέσεων εργασίας και η προστασία του περιβάλλοντος. Οι παραπάνω παράμετροι συνιστούν, άμα, τις αρχές, επί των οποίων στηρίζεται η προσφάτως αναπτυχθείσα έννοια της «επιλογής των αναμφιβόλως θετικών μέτρων» (*no regret scenario*), επιλογή που είναι συνδεδεμένη και με τις έκτακτες περιστάσεις που διέρχεται σήμερα ένας σημαντικός αριθμός κρατών μελών, λόγω της δημοσιονομικής ή τραπεζικής κρίσης, ή και των δυο⁹.

Η νέα αυτή στρατηγική επιλογή προσδιορίζεται από, α) την ολοκλήρωση μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς ενέργειας, β) την επένδυση στις καινοτομίες για τεχνολογίες αναμφιβόλως θετικών μέτρων, γ) την επίτευξη υψηλότερης ενεργειακής απόδοσης, δ) την αξιοποίηση των ΑΠΕ με το φθηνότερο τρόπο και ε) τη διαφοροποίηση των πηγών ενεργειακού εφοδιασμού.

⁵ Βλ. σχετικώς τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 4001/2011 και Θ. Πανάγου, Το Θεσμικό Πλαίσιο της Αγοράς Ενέργειας, 2012, σ. 7 επ..

⁶ Ιδίως με τις διατάξεις του ν. 3851/2010.

⁷ Εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την 14-3-2013.

⁸ Εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την 15-3-2012.

⁹ Βλ. δηλώσεις Προέδρου Jose Manuel Barroso, «Statement by President Barroso following the European Council meeting», 22-5-2013.

Οι παραπάνω δράσεις, κατά την άποψη της ΕΕ, μπορεί να διασφαλίσουν, τη μείωση της εξάρτησης από ενεργειακές εισαγωγές με ευμετάβλητες πηγές, τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών και προφανώς τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος με μηδενικές εκπομπές άνθρακα το 2050. Για να επιτευχθούν οι προεκτεθείσες δράσεις πρέπει τα κράτη μέλη να λάβουν άμεσα τα αναγκαία μέτρα για, α) βελτιωμένη απόδοση και εξοικονόμηση ενέργειας, β) διείσδυση των ΑΠΕ, ακόμα και με μεταβολή του καθεστώτος στήριξης, γ) εφαρμογή τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και δ) περαιτέρω διείσδυση της χρήσης του φυσικού αερίου.

Από τα Ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) προκύπτει ευθέως η επιθυμία της ΕΕ να προβεί σε κάθε ενέργεια για τη μείωση της χρήσης του άνθρακα στην ηλεκτροπαραγωγή. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή πρότεινε, ώστε το μελλοντικό ενεργειακό μίγμα να περιλαμβάνει πηγές ηλεκτροπαραγωγής με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Η χρήση των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή, για μια Ευρώπη με μηδενικές εκπομπές άνθρακα το 2050, συνιστά επιλογή υψηλής προτεραιότητας και τούτο είναι διάχυτο σε όλα τα κείμενα που εκπονούνται από την Επιτροπή.

Ασφαλώς, η μεγάλη διείσδυση των ΑΠΕ απαιτεί και μεταβολή του μηχανισμού λειτουργίας τους, αφού σχετίζεται ευθέως με την επιβάρυνση του καταναλωτή και την ασφάλεια των δικτύων. Για το λόγο αυτό, το ΕΚ συνιστά, α) την ύπαρξη σταθερών ρυθμιστικών πλαισίων για την τόνωση των επενδύσεων, β) την απλούστευση των διαδικασιών και γ) την αναμόρφωση των καθεστώτων στήριξης, ώστε να γίνουν σταθερά, αποδοτικά και βιώσιμα. Αυτή η νέα οργάνωση θα μετατρέψει την αγορά των ΑΠΕ από επιδοτούμενη σε ανταγωνιστική, πράγμα που είναι και το τελικώς ζητούμενο.

Στο ανωτέρω πλαίσιο, το ΕΚ αποδοκιμάζει τις ολονέν και συχνότερες παρεμβάσεις των κρατών μελών στα ισχύοντα καθεστώτα στήριξης, ιδίως αυτές που συνιστούν αναδρομικές αλλαγές ή «παγώνουν» τη λειτουργία τους. Είναι προφανές ότι, οι αλλαγές αυτές, εκτός του ότι ενέχουν στοιχεία αντίθεσης και προς τις συνταγματικές τάξεις των κρατών μελών, επιφέρουν εν τοις πράγμασι επενδυτική ανασφάλεια, πράγμα που είναι βλαπτικό για την επίτευξη των στόχων της Ένωσης, όπως αυτοί περιγράφονται στα επίσημα κείμενά της.

5 ΟΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΕ

Από τα ανωτέρω καταδείχθηκε ότι, η αναπροσαρμοσμένη πολιτική της ΕΕ δεν είναι προφανώς ο περιορισμός της διείσδυσης των ΑΠΕ και η επιστροφή στη χρήση «ρυπαρών» τεχνολογιών ή η προώθηση της αποκλειστικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από συμβατικά καύσιμα, αλλά ο ορθολογικότερος τρόπος λειτουργίας των υιοθετηθέντων και εφαρμοζόμενων Καθεστώτων Στήριξης. Με άλλα λόγια, η ΕΕ προτείνει «φθηνότερο» τρόπο διείσδυσης των ΑΠΕ και όχι άμεσο ή έμμεσο περιορισμό ή αποκλεισμό τους.

Είναι γεγονός ότι, στη Χώρα μας, παρότι η συνολική διείσδυση των ΑΠΕ υπερέβη πλέον τα 4.000 MW, εντούτοις το μίγμα των ΑΠΕ δεν είναι διόλου αναλογικό (Πίνακας 5).

Πίνακας 5: Επιδιωκόμενη αναλογία εγκατεστημένης ισχύος (MW).

Τεχνολογία ΑΠΕ (ΥΑ 19598/1-10-2010, ΦΕΚ Β' 1630)

Τεχνολογία	2014	2020
Υδροηλεκτρικά	3.700	4.650
Μικρά 0-15MW	300	350
Μεγάλα >15 MW	3.400	4.300
Φωτοβολταϊκά	1.500	2.200
Ηλιοθερμικά	120	250
Αιολικά	4.000	7.500
Βιομάζα	200	350
Σύνολο	9.520	14.950

Το γεγονός ότι, τα «εμπορικά» Φ/Β κατέχουν ένα μερίδιο της τάξεως πλέον του πενήντα τοις εκατό επί της συνολικώς εγκατεστημένης και λειτουργούσας ισχύος ΑΠΕ, δεν συνιστά ορθολογικό τρόπο διείσδυσης. Ωστόσο, αποκλειστική και διαχρονική υπαίτιος της ανορθολογικής αυτής διείσδυσης είναι η ίδια η Πολιτεία που προφανώς δεν νομιμοποιείται να λαμβάνει διαρκώς δυσμενή για τους ήδη εγκατεστημένους επενδυτές, μέτρα «επικαλούμενη τον εαυτής δόλον», ακόμα και για τις τεχνολογίες που δεν επιβαρύνουν πέραν του υπολογισθέντος ποσού, τον ετήσιο προϋπολογισμό του Ειδικού Λογαριασμού, όπως λόγου χάριν η αιολική. Από την άλλη, αφού η Πολιτεία προσέλευσε τους επενδυτές σε συγκεκριμένη τεχνολογία με εξαιρετικώς υψηλά οικονομικά κίνητρα, διαπιστώνει την αποτυχία της και επιθυμεί να αναιρέσει τα πάντα, προκαλώντας σύγχυση για τις γενικότερες μελλοντικές προθέσεις της, λαμβάνοντας υπό το κράτος πανικού, μέτρα αμφίβολης συνταγματικής νομιμότητας και οικονομικής αποτελεσματικότητας, σε κάθε πάντως περίπτωση, μη συμβατά προς την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία, αλλά και φιλοσοφία.

Εν όψει της νέας δημιουργηθείσας κατάστασης, θα πρέπει να υπάρξει ανασύνταξη και προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα, με χρήση μηχανισμών και «εργαλείων» που θα δημιουργήσουν ένα νέο ελπιδοφόρο επενδυτικό περιβάλλον, αντί να λαμβάνονται κάθε φορά μέτρα που οδηγούν σε μαρασμό ένα δυναμικό τμήμα της οικονομίας. Με άλλα λόγια, να εγκαταλειφθούν τα αμίγως ρυθμιστικά μέτρα και να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο λειτουργίας με ουσιαστικούς κανόνες αγοράς.

(α) Η διεύρυνση της βάσης των πελατών

Υπό το πνεύμα αυτό, πρέπει να διευρυνθεί άμεσα η βάση των πελατών της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ. Μέχρι σήμερα, ο μόνος πελάτης των παραγωγών ΑΠΕ είναι ο Λειτουργός της Αγοράς, με τις συνακόλουθες δυσμενείς επιπτώσεις που προκάλεσε η ανάμειξη ενός ακόμα δημόσιου φορέα στη λειτουργία μιας αγοράς. Η δημιουργία της ενιαίας εσωτερικής χονδρεμπορικής ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας με ορίζοντα το 2015, ή οπότεν τεθεί σε λειτουργία το πλαίσιο αυτό, θα παράσχει την ευκαιρία για τη σύναψη διμερών συμβάσεων μεταξύ των παραγωγών ΑΠΕ και των Προμηθευτών, κατά τρόπο που η πώληση της παραγόμενης από αυτούς ενέργειας, να μην εξαρτάται πλέον από τις τοπικές ανάγκες ή τις τοπικές στρεβλώσεις. Σε αυτό θα συντείνει και η θέσπιση της ελάχιστης υποχρέωσης των Προμηθευτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, της αγοράς ενέργειας από ΑΠΕ, κάτι που ισχύει και σήμερα σε ορισμένα κράτη μέλη.

(β) Η συμμετοχή σε μηχανισμούς πρόσθετου εσόδου

Η Χώρα μας έχει καθυστερήσει σημαντικά να συμμετάσχει σε ευρωπαϊκούς μηχανισμούς πρόσκτησης επιπρόσθετου εσόδου για τους παραγωγούς ΑΠΕ, όπως διαπραγμάτευσης των εγγυήσεων προέλευσης ή των πράσινων πιστοποιητικών, για τα οποία θα πρέπει να αρχίσει η σκέψη ταυτόχρονης εισαγωγής και λειτουργίας τους, με διαφοροποίηση ανά τεχνολογία, τη στιγμή που δεν υφίσταται πλέον δυνατότητα δημόσιας επχορήγησης για την κατασκευή των σχετικών σταθμών.

(γ) Η προώθηση Μηχανισμών Στατιστικής Μεταφοράς

Ο Μηχανισμός της Στατιστικής Μεταφοράς προβλέπεται από το οικείο νομοθετικό ενωσιακό και εθνικό πλαίσιο¹⁰, αλλά δεν έχει καθόλου χρησιμοποιηθεί από την Πολιτεία, ως μέσο χρηματοδότησης των σταθμών ΑΠΕ, αφενός και διασφάλισης της πώλησης της παραγόμενης ενέργειας, αφετέρου. Για να λειτουργήσει ο Μηχανισμός αυτός, απαιτεί τη σύναψη διακρατικών συμφωνιών, πράγμα που απαιτεί με τη σειρά του μια συνέργεια των αρμοδίων υπουργείων της Χώρας μας με τα αντίστοιχα του κράτους μέλους υποδοχής της στατιστικής μεταφοράς. Είναι γεγονός ότι, ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ δεν πρόκειται, για αντικειμενικούς λόγους, να επιτύχουν τους δεσμευτικούς στόχους της «οδηγίας ΑΠΕ» και επομένως θα χρειασθούν αυτού του είδους τη συνεργασία.

¹⁰ Άρθρα 6-9 της οδηγίας 2009/28/ΕΚ.

(δ) Κοινά Έργα μεταξύ των κρατών μελών

Πρόκειται για ένα ακόμα Μηχανισμό που προβλέπεται από την ενωσιακή νομοθεσία για τις ΑΠΕ¹¹ και που κατατείνει στη μείωση του κόστους κατασκευής για τον εγχώριο παραγωγό, με παράλληλη διασφάλιση της πώλησης της παραγόμενης ενέργειας. Πρόκειται για έργα που κατασκευάζονται με συνεργασία δυο ή περισσότερων κρατών μελών και στα οποία μετέχουν και ιδιωτικοί φορείς.

(ε) Η χρήση των διασυνδέσεων

Ορισμένες από τις παραπάνω δράσεις απαιτούν και τη φυσική μεταφορά της παραγόμενης ενέργειας προς τα γειτονικά κράτη μέλη. Επί του παρόντος, οι υφιστάμενες διασυνδέσεις στα δυτικά και βόρεια σύνορα, επαρκούν για μια περιορισμένη, αλλά σημαντική, τηρουμένων των αναλογιών, μεταφορά ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ. Νοείται ότι, εφόσον αυξάνεται η ζήτηση μεταφοράς ενέργειας, θα καταστεί βιώσιμη και η κατασκευή της σχεδιασθείσας από το παρελθόν επιπρόσθετης διασύνδεσης στην Αδριατική.

(στ) Οι διασυνδέσεις των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (ΜΔΝ)

Ο σχεδιασμός και η απόφαση για τη διασύνδεση των ΜΔΝ με το Σύστημα υπήρξε μια από τις κρισιμότερες αποφάσεις της εκτελεστικής εξουσίας. Η πρώτη απόφαση λήφθηκε το 2005¹² και τότε έμοιαζε ως μια σκέψη αιθεροβαμών. Είχαν προηγηθεί σχεδιασμοί και προτάσεις της ΔΕΗ, κατά τα προηγούμενα χρόνια, καθώς και σχετικές μελέτες του ΕΜΠ. Αν και πέρασε από πολλές δυσκολίες, ο ανωτέρω σχεδιασμός τελικά φαίνεται ότι τουλάχιστον στα χαρτιά υφίσταται ακόμα. Λίγοι, ίσως, μπορούν να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα και την κρισιμότητα που έχει ένα τέτοιο έργο από εθνικής, οικονομικής και κοινωνικής άποψης. Έπρεπε να συμβεί το ατύχημα του θέρους του 2013 στη Σαντορίνη, για να ευαισθητοποιηθούν οι αρμόδιοι και να επαναφέρουν σε συζήτηση το ζήτημα των διασυνδέσεων των νησιών. Ελπίζουμε ότι δεν θα παραμείνει μόνο μια συζήτηση, χάριν μιας επίκαιρης πολιτικής επικοινωνίας.

Σε πρώτη φάση, με το έργο αυτό διασφαλίζεται η επάρκεια εφοδιασμού των νησιών μας, αφού οι διασυνδέσεις είναι αμφίδρομες. Στη συνέχεια, εξοικονομούνται τεράστια ποσά από τις Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας (ΥΚΩ) που σήμερα επιβαρύνουν τον καταναλωτή. Να σημειωθεί ότι, ποσά που κυμαίνονται κατά καιρούς από 500 έως 800 εκατ. ευρώ καταβάλλονται κάθε χρόνο από όλους τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας υπό μορφή ΥΚΩ, προκειμένου να διατηρηθεί η τιμή της πωλούμενης κιλοβατώρας στα ΜΔΝ στο ίδιο επίπεδο με αυτή που πωλείται στο ηπειρωτικό σύστημα της Χώρας. Αυτά τα ποσά δεν θα επιβαρύνουν πλέον τους λογαριασμούς των καταναλωτών, μετά τη λειτουργία των διασυνδέσεων. Κατόπιν θα απεξαρτηθεί η ενέργεια που παράγεται στα ΜΔΝ από το εισαγόμενο πετρέλαιο, η μεταβλητότητα της τιμής του οποίου σε διεθνές επίπεδο, προκαλεί έντονα οικονομικά προβλήματα στη Χώρα, αλλά και την εξαρτά από μια πρώτη ύλη που εξορύσσεται σε Χώρες με ποικιλόμορφη γεωστρατηγική και πολιτική θέση. Περαιτέρω, η θέση σε ψυχρή εφεδρεία των πετρελαϊκών σταθμών των ΜΔΝ θα συμβάλλει αποφασιστικά στην αποσυμφόρηση του περιβάλλοντος σε περιοχές της Χώρας, οι οποίες συνιστούν σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς. Συμπερασματικώς, το έργο αυτό πρέπει επειγόντως να θεσμοθετηθεί ως πρωταρχικής στρατηγικής εθνικής σημασίας και να απολαύσει όλων των προνομίων που συνεπάγεται ο προσδιορισμός και χαρακτηρισμός του αυτού και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ηλεκτρική ενέργεια που θα μεταφέρεται μέσω των διασυνδέσεων θα παράγεται κατά κύριο λόγο από αιολικούς σταθμούς. Ως γνωστόν, οι διασυνδέσεις αυτές είναι δυο κατηγοριών. Αυτές που κατασκευάζονται στο πλαίσιο της Μελέτης Ανάπτυξης Συστήματος Μεταφοράς (ΜΑΣΜ) και αυτές που σχεδιάζονται από ιδιώτες, στο πλαίσιο της εγκατάστασης στα κορεσμένα δίκτυα των ΜΔΝ, αιολικών πάρκων και οι οποίες (διασυνδέσεις) κατασκευάζονται με δαπάνες του ενδιαφερομένου ιδιώτη.

¹¹ Άρθρο 7 της οδηγίας 2009/28/ΕΚ.

¹² Βλ. ΥΑ Δ5/ΗΛ/Β/Φ1/1838/1-2-2005, για την έγκριση της Μελέτης Ανάπτυξης του Συστήματος Μεταφοράς (ΜΑΣΜ) 2005-2009, βασισμένη σε σχετική μελέτη που είχε προηγουμένως εκπονήσει η ΡΑΕ, μέσω σχετικής ανάθεσης στο ΕΜΠ που υποβλήθηκε στις 6-8-2004 και είχε συμπεριληφθεί στη ΜΑΣΜ 2004-2008.

Στην πρώτη περίπτωση, τα σχετικά έργα υλοποιούνται από τον αρμόδιο Διαχειριστή, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, για να αποσβέσει ο ιδιώτης σε βάθος χρόνου την επένδυσή του για την κατασκευή της ανεξάρτητης διασύνδεσης, θα πρέπει να μπορεί να εγκαταστήσει αιολικούς σταθμούς, από το επαρκές έσοδο των οποίων προβαίνει σε διπλή απόσβεση, τόσο του κόστους κατασκευής των σταθμών αυτών, όσο και του κόστους κατασκευής της διασύνδεσης.

Στη συνέχεια, ως κανόνας για την εγκατεστημένη ισχύ σε κάθε ΜΔΝ των αιολικών σταθμών, θα πρέπει να ληφθεί η δυνατότητα εγκατάστασης αιολικών σταθμών ισχύος που να αντιστοιχεί στο υπερδιπλάσιο της απαιτούμενης ισχύος του νησιού σε αιχμακή περίοδο. Ο κανόνας αυτός μπορεί να μεταβάλλεται ελαφρά προς τα πάνω ή προς τα κάτω, αναλόγως της φέρουσας ικανότητας του νησιού, κατά τους κανόνες και αρχές του Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για τις ΑΠΕ¹³ ή άλλων ειδικών περιορισμών που τίθενται από ειδικούς λόγους αρχαιολογικού, δασικού ή άλλου περιεχομένου.

Ωστόσο, ο γενικός κανόνας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τις αρμόδιες αρχές, τις τοπικές αυτοδιοικήσεις, τις τοπικές κοινωνίες και κάθε πολίτη είναι ο κανόνας του δημοσίου συμφέροντος. Δεν είναι δυνατόν η ιδεοληψία, το τοπικό ή προσωπικό συμφέρον ή άλλου είδους κίνητρα, να μεταβάλλουν σε εφιάλητη την υλοποίηση ενός τόσο μεγάλου έργου που στο κάτω-κάτω της γραφής συνιστά δράση εντελώς συμβατή και φιλική προς το περιβάλλον και συμβάλλει αποφασιστικά στο συμφέρον της εθνικής οικονομίας και του καταναλωτή, όπως παραπάνω αρχικά διατυπώθηκε. Άλλωστε, η σημερινή τεχνολογία είναι σε θέση να προσφέρει λύσεις, ώστε να μη επιβαρύνεται το οπτικό περιβάλλον από σωρεία ανεμογεννητριών, αφού είναι πλέον δυνατή η εγκατάσταση μικρού αριθμού από αυτές, για παραγωγή μεγαλύτερης ισχύος. Όλοι οι πολίτες, ιδιαίτερα των νησιωτικών περιοχών θα πρέπει να αντιληφθούν ότι πρέπει να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα αποδοχής που κύρια αυτούς ευνοεί. Και εδώ είναι καθοριστικός ο ρόλος των κρατικών φορέων, τόσο της κεντρικής, όσο και της αποκεντρωμένης διοίκησης να προβαίνουν σε διαρκή και διεξοδική ενημέρωση των κατοίκων, ώστε αυτοί να μη πέφτουν θύματα παραπληροφόρησης.

Ακολουθώντας, και ενώ οι δημόσιοι φορείς ή οι ιδιώτες επενδυτές προβαίνουν στην υλοποίηση των έργων της διασύνδεσης, οι αρμόδιοι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να προβαίνουν σε επείγουσες και ταχείες παρεμβάσεις στα δίκτυα απορρόφησης της μεταφερόμενης ενέργειας, όπου είναι αναγκαίο, με επεκτάσεις ή ενισχύσεις του Συστήματος ή του τοπικού Δικτύου. Για το λόγο αυτό, πρέπει να χορηγηθούν στον αρμόδιο Διαχειριστή, οι κατά παρέκκλιση αρμοδιότητες να προβαίνει στην εκπόνηση μελετών, εκτέλεση των έργων και ό,τι άλλο απαιτείται με πιο ευέλικτες διαδικασίες, συνεργασία με συμβάσεις έργου με εξωτερικούς τοπικούς ή διεθνείς συνεργάτες, σύναψη δανειστικών συμβάσεων, κ.λπ., κατά το πρότυπο της ευελιξίας των Ολυμπιακών Αγώνων, προκειμένου να παρακαμφθούν οι τυχόν δυσλειτουργίες που ανακύπτουν για ένα ουσιαστικώς δημόσιο φορέα. Με άλλα λόγια, να μπορεί ο τελευταίος να λειτουργεί με ευελιξία και ταχύτητα για την ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος.

Αν αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί, τότε πρέπει να συσταθεί ένας δημόσιος φορέας υλοποίησης των διασυνδέσεων, κοινοπρακτικού χαρακτήρα, διάρκειας ορισμένου χρόνου, με όλες τις παραπάνω αρμοδιότητες, χωρίς μόνιμο προσωπικό, αλλά με αποκλειστικούς ανεξάρτητους συνεργάτες, με μόνο σκοπό την εκπόνηση των μελετών και την υλοποίηση των διαγωνισμών που έχουν σχέση με τις διασυνδέσεις. Στην αρμοδιότητα αυτού του οργανισμού θα περιλαμβάνεται και η εκτέλεση των έργων με τη μέθοδο των ΣΔΙΤ. Η φύση και η λειτουργία του θα είναι κάτι ανάμεσα σε ανεξάρτητη αρχή και εργολάβου μελετών και έργων. Ο έλεγχός του μπορεί να βρεθεί, όπως και οι λοιπές λεπτομέρειες. Το σημαντικό είναι ότι, η συνολική λειτουργία έπρεπε να είχε αρχίσει ήδη. Αν η υλοποίηση αυτού έργου είχε αρχίσει αμέσως μετά την πρώτη θέσπισή του (2005), τότε θα είχαν βρεθεί οι οικονομικοί πόροι, οι τραπεζικοί δανεισμοί και δεν θα είχε μεσολαβήσει η οικονομική κρίση με τις εντεύθεν αρνητικές επιπτώσεις.

¹³ Απόφαση 49828/12-11-2008 (ΦΕΚ Β' 2464).

6 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΕΙΔΥΣΗ ΤΗΣ ΑΙΟΛΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Όπως προεκτέθηκε, η ηλεκτρική ενέργεια που θα μεταφέρεται μέσω των διασυνδέσεων, θα παράγεται, κατά κύριο λόγο, από αιολικούς σταθμούς¹⁴. Ως εκ τούτου οι παρεμβάσεις της Πολιτείας στο ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των ανωτέρω σταθμών, θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές.

Είναι γνωστό ότι, η εγκατάσταση των αιολικών σταθμών συναντά τις περισσότερες δυσχέρειες στην αδειοδότηση, από κάθε άλλη τεχνολογία. Η συνολική αδειοδότηση των αιολικών σταθμών μπορεί να απαιτήσει και χρόνο άνω των πέντε ετών, με κορυφαία καθυστέρηση στους περιβαλλοντικούς όρους και, ιδιαιτέρως, στις δασικές εγκρίσεις. Από την άλλη, η αιολική τεχνολογία είναι η πλέον συμφέρουσα οικονομικά για το σύστημα, αφού επί σειρά ετών η σχέση μεταξύ κόστους κατασκευής και εγγυημένης τιμής είναι σε μεγάλη αρμονία και η ετήσια παραγωγή ενέργειας είναι συνήθως υπερδιπλάσια των Φ/Β. Ακολούθως, η αιολική τεχνολογία είναι πλέον ανταγωνιστική της συμβατικής παραγωγής, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όσο και σε εθνικό¹⁵.

Ωστόσο, η Πολιτεία όχι μόνο δεν έλαβε σημαντικά μέτρα για την προώθηση της συγκεκριμένης διείσδυσης, ιδίως προτρέποντας με διάφορους τρόπους τις διοικητικές αρχές για επίσπευση των αποφάσεων επί των αιτημάτων και τις αυτοδιοικητικές να ενημερώνουν τους Πολίτες για τις θετικές επιπτώσεις της εγκατάστασης, αλλά περιέλαβε την ισχνή εγκατεστημένη αιολική ισχύ, μόλις 1600 MW το 2012, (βλ. Πίνακας 1) στα μέτρα που έλαβε για τον περιορισμό του ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού.

Έτσι, η διείσδυση των αιολικών σταθμών καθυστέρησε σημαντικά, το ίδιο και οι διασυνδέσεις, όπως ήδη προεκτέθηκε και η υλοποίηση των έργων αυτών κατέστη δυσχερής, λόγω της, εντωμεταξύ, επελθούσας οικονομικής κρίσης. Αυτή τη στιγμή το κύριο πρόβλημα για τη διείσδυση των αιολικών σταθμών είναι η αδυναμία τραπεζικής υποστήριξης. Αυτή οφείλεται σε δυο κυρίως λόγους. Πρώτο, στην αντικειμενική αδυναμία του τραπεζικού συστήματος να ανταποκριθεί στη χρηματοδοτική ζήτηση και δεύτερο στη διαρκή μεταβολή επί τα χείρω του νομοθετικού πλαισίου, σε συνδυασμό με την αδυναμία του Λειτουργού της Αγοράς να ανταποκριθεί εγκαίρως στις συμβατικές του υποχρεώσεις. Η τελευταία παράμετρος είναι εξαιρετικά σημαντική, επειδή ακόμα και αλλοδαπά χρηματοδοτικά ιδρύματα είναι απρόθυμα να επικουρήσουν, λόγω της παρατεινόμενης ρυθμιστικής αβεβαιότητας, την οποία επιτείνουν οι συνεχιζόμενες, επί τα χείρω, δυσμενείς νομοθετικές παρεμβάσεις. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι επενδυτές τον ενεργειακό σχεδιασμό που επιλέγει η Πολιτεία τα επόμενα χρόνια.

7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

α) Η διείσδυση των ΑΠΕ στηρίζεται σε ένα Καθεστώς Στήριξης που είναι συμβατό με την ενωσιακή νομοθεσία. Το ζητούμενο, σε κάθε περίπτωση, δεν είναι η κατάργησή του, αλλά ο εξορθολογισμός του, κατά τρόπο που να συνεχίζει να διεισδύει η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από ΑΠΕ, με φθηνότερο τρόπο. Ο τελικός στόχος είναι η μεταβολή της ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ, από επιδοτούμενη σε ανταγωνιστική. Αυτό απαιτεί προσεκτικές κινήσεις και πρωτοβουλίες.

β) Για να επιτευχθούν τα ανωτέρω, θα πρέπει στη Χώρα μας να υιοθετηθούν δράσεις που να κατατείνουν στη διεύρυνση της βάσης των πελατών των παραγωγών ΑΠΕ. Η ενιαία χονδρεμπορική αγορά ενέργειας με ορίζοντα το 2015, αλλά και η ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία των ΑΠΕ, προσφέρει αυτή τη δυνατότητα.

γ) Σημαντικός παράγοντας στην περαιτέρω διείσδυση, ιδίως της αιολικής ενέργειας που έχει ήδη καθυστερήσει σημαντικά, είναι η προώθηση του σχεδίου της διασύνδεσης των ΜΔΝ με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα της Χώρας. Το σχέδιο αυτό πρέπει να αναδειχθεί σε έργο υψίστης εθνικής σημασίας, λόγω των πολλών παραμέτρων και σκοπών που εξυπηρετούνται από την υλοποίησή του και να ενταχθεί επείγοντως σε ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα.

¹⁴ Ο κλάδος των ΑΠΕ σε ευρωπαϊκό επίπεδο απασχολεί συνολικά πάνω από 1,2 εκατομμύρια εργαζομένους. Η αιολική τεχνολογία συνεισέφερε στην οικονομία της ΕΕ 32 δισεκατομμύρια ευρώ το 2010 και απασχόλησε 200 χιλιάδες εργαζομένους.

¹⁵ Τα στοιχεία του ΟΟΣΑ δείχνουν ότι, για παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 2010, καταβλήθηκαν 3,63 δισεκατομμύρια για τη συμβατική παραγωγή, ενώ μόλις 700 εκατομμύρια για την παραγωγή υπεράκτιας και χερσαίας αιολικής παραγωγής.

δ) Για να επιτύχει αυτό, η Πολιτεία οφείλει, ιδίως σε περίοδο οικονομικής κρίσης, να αποφύγει τη λήψη μέτρων που θα δώσουν λανθασμένα μηνύματα στους ιδιώτες επενδυτές, οι οποίοι είναι αποφασισμένοι να συμμετάσχουν με τους αντίστοιχους δημόσιους φορείς στην κατασκευή τέτοιων έργων, με αποτέλεσμα την αποθάρρυνσή τους για την ανάληψη αντίστοιχων οικονομικών κινδύνων.

8 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

¹ Οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23-4-2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ.

² «Ηλεκτρικές Διασυνδέσεις Νησιών με το Διασυνδεδεμένο Σύστημα της Ηπειρωτικής Χώρας» [Ανακοίνωση ΡΑΕ της 7-6-2007].

³ «Τελική Έκθεση: Επικαιροποίηση της Στρατηγικής Μελέτης Διασύνδεσης Νησιών με το Σύστημα» [ΡΑΕ, Νοέμβριος 2008].

⁴ Υπουργική Απόφαση Δ5/ΗΛ/Β/Φ1/1838/1-2-2005.

⁵ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14-3-2013, σχετικά με τον Ενεργειακό Χάρτη για το 2050 «Ένα μέλλον με ενέργεια» [2012/2103, ΙΝΙ].

⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15-3-2012, σχετικά με το Χάρτη Πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050 [2011/2095/ΙΝΙ].

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών «Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: σημαντικό παράγοντας στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας [6-6-2012 COM (2012) 271].

⁸ Έκθεση για τον Ενεργειακό Χάρτη Πορείας για το 2050, «ένα μέλλον με ενέργεια» [Επιτροπή Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενέργειας (7-2-2013, 2012/2103 ΙΝΙ].